

ΕΚΠΑΪΔΕΥΣΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ / ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ

Ελισάβετ Λαζαράκου, Επίκουρη Καθηγήτρια Ε.Κ.Π.Α.

Η διεθνής μετανάστευση

Συνέβαλλε στη
διαμόρφωση των
δημογραφικών
αλλαγών της
Ελλάδας

Η Ελλάδα από χώρα
αποστολής, χώρα
εισροής μεταναστών

Επιλογή των
μεταναστών λόγω
καλών συνθηκών
διαβίωσης και
σταθερού πολιτικού
κλίματος

1991-2001: περίοδος
κύριων μεταβολών
πληθυσμού λόγω
διεθνούς
μετανάστευσης

Επιλογή μεταναστών
λόγω καλής
γεωγραφικής θέσης

Ποια είναι τα χαρακτηριστικά των μεταναστών εκπαιδευμένων;

- ηλικία 7-45 ετών
- πλήθος ατόμων παιδικής και εφηβικής ηλικίας
- επιβαρυνμένη κοινωνικοσυναισθηματική κατάσταση
- πολλές εκπαιδευτικές ανάγκες
- χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης
- άνδρες τεχνίτες ή έμποροι
- γυναίκες χωρίς εργασιακή εμπειρία
- δυσκολίες στη γλώσσα
- ιδεολογική, θρησκευτική και πολιτισμική διαφορετικότητα από την χώρα υποδοχής

Ποιο σκοπό έχει μία κατάλληλη διαπολιτισμική εκπαίδευση ενηλίκων;

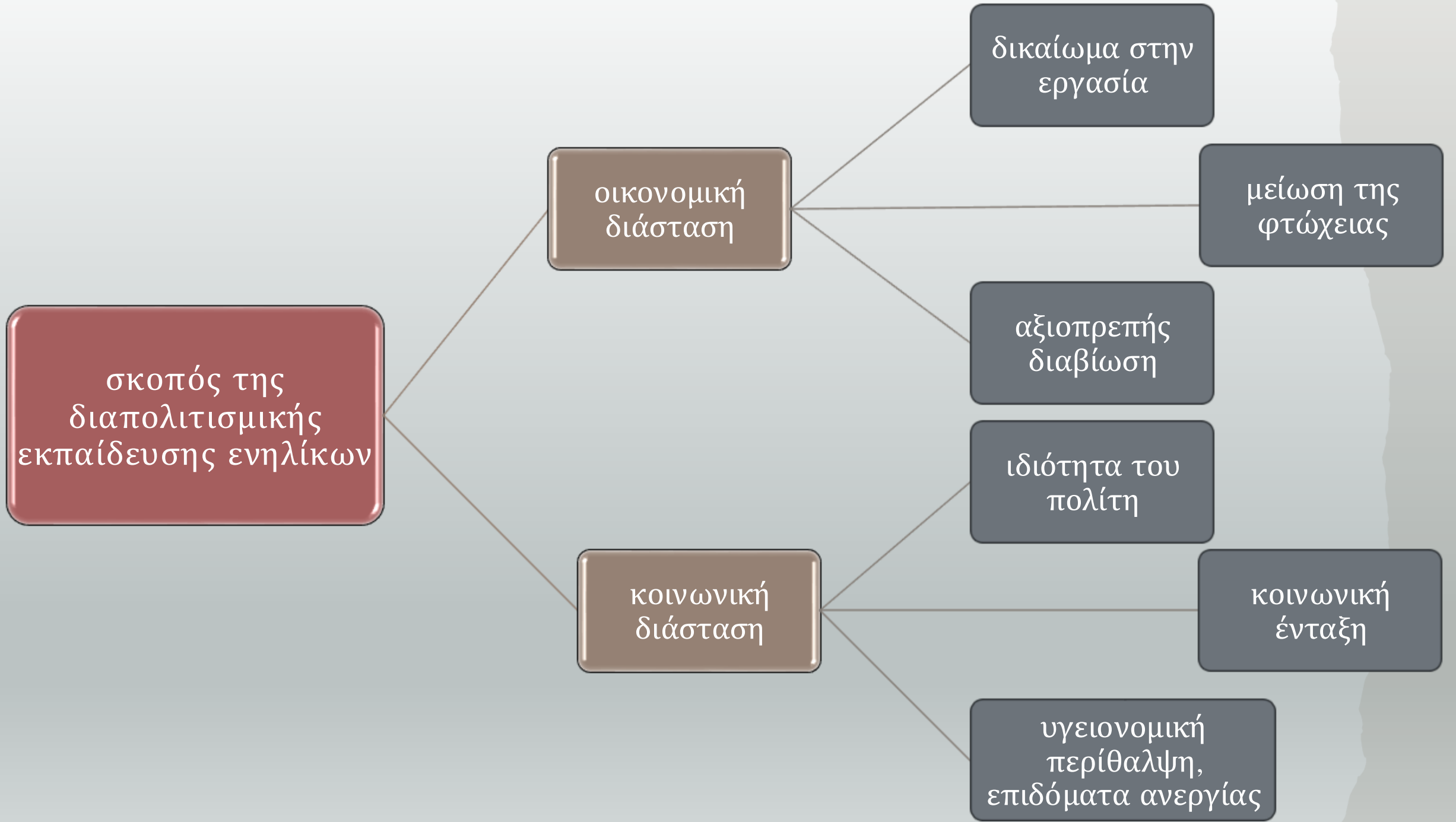

Να βοηθήσει τα άτομα να κατευθύνουν και να βελτιώσουν τη ζωή τους.

Να περιορίσει τα στερεότυπα και τον ρατσισμό.

Να βοηθήσει τους μετανάστες να προσαρμοστούν καλύτερα στο εργασιακό περιβάλλον.

Να βοηθήσει τους μετανάστες να κοινωνικοποιηθούν και να ενσωματωθούν ευκολότερα στη χώρα υποδοχής.

«Μια εκπαιδευτική ανάγκη είναι αυτό που ένας άνθρωπος πρέπει να μάθει προς όφελος δικό του, ενός οργανισμού ή της κοινωνίας. Είναι το **χάσμα** μεταξύ του υφισταμένου επιπέδου προσόντων και ενός ανωτέρου επιπέδου προσόντων, που απαιτούνται για την αποτελεσματική του απόδοση, όπως αυτή ορίζεται από τον ίδιο ή στο πλαίσιο του οργανισμού ή της κοινωνίας που ανήκει».

(Malcolm Knowles, 1970, 85)

**συνειδητές και ρητές
συνειδητές και μη ρητές
λανθάνουσες**

**Τι είναι
εκπαιδευτική
ανάγκη;**

**αντικειμενική εκτίμηση: έλλειμα
ή χάσμα του εκπαιδευομένου σε
σχέση με την αγορά εργασίας
και τα μορφωτικά πρότυπα**

**υποκειμενική εκτίμηση:
ενδιαφέροντα, κίνητρα,
επιθυμίες του εκπαιδευομένου,
προσωπική αλλαγή**

Ποιες είναι οι
εκπαιδευτικές ανάγκες
των μεταναστών ώστε να
συμμετάσχουν σε
προγράμματα
εκπαίδευσης;

- εκμάθηση της γλώσσας της χώρας υποδοχής **(συνειδητή/ρητή)**
- εκμάθηση χρήσης υπολογιστών **(συνειδητή/ρητή)**
- κοινωνικοποίηση μέσω του προγράμματος **(συνειδητή/μη ρητή)**
- αποδοχή και σεβασμός στην πολιτισμική τους ταυτότητα **(συνειδητή/μη ρητή)**
- ηθική υποστήριξη από τον εκπαιδευτή και τους συνεκπαιδευομένους **(λανθάνουσα)**
- ανάγκη για ευέλικτο ωράριο **(συνειδητή/ρητή)**

Ποια είναι τα κίνητρα
των μεταναστών να
συμμετάσχουν σε
προγράμματα
εκπαίδευσης;

- κατάρτιση με σκοπό την εύρεση εργασίας
- κατάρτιση για τη βελτίωση των 8 επαγγελματικών προσόντων
- κοινωνική ένταξη
- κάλυψη συναισθηματικών αναγκών
- ανάγκη για κοινωνικοποίηση
- ενίσχυση της αυτοεικόνας
- αγάπη για τη μάθηση

Ερευνητικά δεδομένα

- πενιχρά εισοδήματα λόγω απουσίας εξειδίκευσης (Τσουκαλά, 2011)
- οι μετανάστες καλούνται να αντιμετωπίσουν πληθώρα ζητημάτων (αλλαγή καθημερινότητας, δυσκολίες στην επικοινωνία κτλ.) (Γερμενή και Παληιογιάννη, 2016)
- σχεδιασμός ελληνικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων με προχειρότητα, συντάχθηκαν γρήγορα, δεν καλύπτουν τις ανάγκες των εκπαιδευομένων (Λαμπίδη, 2020)
- αντικείμενα που συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον των μεταναστών είναι: εκμάθηση γλωσσών, χρήση υπολογιστών (Λαμπίδη, 2020, Ντόκου, 2022)
- η βασική επιδίωξη των μεταναστών είναι η εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας και δευτερευόντως της αγγλικής γλώσσας (Καριώτη, 2020, Σκλάβου, 2005, Τζουμαλάκη, 2015)
- στις συνειδητές και μη ρητές ανάγκες των μεταναστών ανήκουν οι ανάγκες για κοινωνικοποίηση, αποδοχή και κοινωνική ένταξη (Μπάτσιος, 2020)
- στις λανθάνουσες ανάγκες των μεταναστών είναι η συναισθηματική, ηθική και πρακτική υποστήριξη από το κοινωνικό σύνολο και το περιβάλλον όπου διεξάγονται τα εκπαιδευτικά προγράμματα (Burgoyne & Hull, το 2007)
- η αξιοποίηση των προηγούμενων εμπειριών των μεταναστών είναι ενισχυτική (Morrice, 2011)
- ο ρόλος του εκπαιδευτή είναι σημαντικός για τη μάθηση και την κοινωνική ένταξη (Ντόκου, 2022)

Τι κάνουν οι διαπολιτισμικά ευαίσθητοι εκπαιδευτές ενήλικων μεταναστών;

- Γνωρίζουν τις πολιτισμικές αξίες των ενηλίκων εκπαιδευομένων τους ώστε να κατανοούν τις συμπεριφορές τους.
- Καλλιεργούν στην εκπαιδευτική ομάδα τον σεβασμό στη διαφορετικότητα των εκπαιδευομένων.
- Εντάσσουν στη διδασκαλία τους στοιχεία της κουλτούρας των εκπαιδευομένων τους π.χ. ήρωες, γιορτές, διατροφή, τέχνες κτλ.
- Συνδέουν τη διδακτική διαδικασία με τα βιώματα των εκπαιδευομένων τους.
- Δημιουργούν ομάδες από εκπαιδευομένους διαφορετικής πολιτισμικής προέλευσης.
- Δημιουργούν συνθήκες συνεκπαίδευσης σε ασφαλές μαθησιακό περιβάλλον.
- Σέβονται την πολιτισμική ταυτότητα των εκπαιδευομένων που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα, αποφεύγοντας να τους εντάξουν σε δραστηριότητες που αντιβαίνουν στις αξίες τους.

Τι κάνουν οι διαπολιτισμικά ευαίσθητοι εκπαιδευτές ενήλικων μεταναστών;

- Έχουν υψηλές αλλά ρεαλιστικές προσδοκίες από όλους τους εκπαιδευομένους και να τους αμείβουν για τις επιτεύξεις τους.
- Ενθαρρύνουν και επιδιώκουν τον κριτικό στοχασμό και την κριτική συνειδητοποίηση, να αμφισβητούν προγενέστερες δυσλειτουργικές τους αντιλήψεις και πρακτικές.
- Αποκτούν επίγνωση των δικών τους προκαταλήψεων και στερεοτύπων και προσπαθούν να τις μετασχηματίσουν.
- Χρησιμοποιούν ενεργητικές διδακτικές μεθόδους για να οικοδομούν τη γνώση.
- Λειτουργούν ως εμπυχωτές, με ιδιαίτερο ενδιαφέρον για κάθε εκπαιδευόμενο, τα προβλήματά του και τις ανάγκες του.
- Φροντίζουν για την ψυχοκοινωνική υποστήριξη των εκπαιδευομένων τους.

Χαρακτηριστικά εκπαιδευτών ενήλικων μεταναστών

- συνειδητοποίηση του ρατσισμού και σεξισμού
- έλεγχος προσωπικών προκαταλήψεων
- διάθεση συνεργασίας
- ομαδικό πνεύμα
- δέσμευση για αλλαγή
- κατανόηση και εκτίμηση του διαφορετικού
- αυτογνωσία και κριτικός στοχασμός
- ικανότητα ενσυναίσθησης
- ανάπτυξη και αξιολόγηση νέων μορφών συμπεριφοράς

Εμπυχωτής
Σύμβουλος
Διευκολυντής
Καθοδηγητής

Ποιες είναι οι κατάλληλες διδακτικές στρατηγικές για την εκπαίδευση ενηλίκων μεταναστών;

Οι εκπαιδευτές ενηλίκων θα πρέπει να μοιράζονται την εξουσία και τις αρμοδιότητες με τους εκπαιδευομένους τους.

- **ομαδική διδασκαλία**
- **βιωματική εκπαίδευση**
- **μέθοδος project**

Δομές εκπαίδευσης μεταναστών στην Ελλάδα

1. Κέντρα Ένταξης Μεταναστών (Κ.Ε.Μ)
2. Εκπαιδευτικά Κέντρα Ένταξης του Προγράμματος HELIOS
3. Τα Κέντρα Δια Βίου Μάθησης (ΚΔΒΜ)
4. Το Διδασκαλείο της Νέας Ελληνικής Γλώσσας
5. Κυριακάτικο σχολείο μεταναστών
6. ΜΚΟ

Σε μία ομαδική συνέντευξη, η οποία πραγματοποιήθηκε με εκπαιδευτές ενηλίκων, μία εκπαιδεύτρια που δίδασκε ελληνικά ως ξένη γλώσσα σε μετανάστες, ανέφερε τα εξής: «...κάθε φορά που έμπαινα στην τάξη όλη η ομάδα σηκωνόταν όρθια να με υποδεχθεί... όταν τους ζητούσα να χωριστούν σε ομάδες στην αρχή δυσκολεύονταν πολύ... οι άντρες δεν ήθελαν να κάνουν ομάδα με τις γυναίκες...»

Πώς χειρίζεται ο εκπαιδευτής τα ζητήματα αυτά;

Ποια εμπόδια αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευόμενοι με μεταναστευτικό υπόβαθρο;

- απόκλιση της αυτο-εικόνας από το εκπαιδευτικό πλαίσιο
- δυσκολία ταύτισης με τον εκπαιδευτή
- άγχος, ανασφάλεια, απομόνωση